

V Krašičevi hiši na Toškem čelu je pozimi 1942-43 skrivno deloval CK KPS

BUNKER JE BIL IZDAN

Zavrtno kolo časa nazaj za dobrih trideset let. Spomnimo se tistih težkih, vendar nepozabnih dni narodnoosvobodilnega boja, ko je ljubljansko mesto obdajala sklenjena bodeča žica. Čestokrat so se ozirali Šiškarji proti gozdnatim pobočjem Polhograjskih Dolomitov ter prisluškovali prasketanju pušk in lajanju strojnic. In vsi so vedeli, da se tolčejo partizani z desetkrat močnejšim sovražnikom.

• Že tedaj se je šepetalo, da je tam zgoraj nekje v vasi Toško čelo skrivališče političnega vodstva odpora — CK KPS.

• Šele po osvoboditvi se je zvedelo, da je pozimi med leti 1942-43 v Krašičevi domačiji na Toškem čelu skrivno deloval CK KPS.

• Krašičeva hiša, tako se pravi domačiji po domače, stoji popolnoma na samem, pomaknjena v strm breg komaj streljaj od ceste, ki pripelje v Dolomite gor z Dobrove. Poslopje je v slabem stanju in le skromna spominska plošča priča, kaj se je tod dogajalo med leti NOB.

• Gospodinja, 50-letna Marija Omejec me je prijazno pozdravila. »Da, v tej hiši so se skrivali. Pa mene tedaj še ni bilo na kmetiji in zato vam lahko povem samo to, kar so mi povedali drugi.

V tistih nemirnih letih so pri Krašiču bivali moja tašča ter njena hči in sin Vid, s katerim sva se kasneje vzela. Veste, z Vidom sva se spoznala v Beli krajini, kjer sem bila aktivistka. Sicer pa sem doma iz Sentjerneja.

• No, in mož mi je kasneje pripovedoval, da je njegovo mamo Tončko naprosil

nečak Pavle Zibelnik iz Dravelj, ki je bil eden od najzaupnejših partizanskih aktivistov, če bi lahko nekaj mesecev v hiši skrivali člane centralnega komiteja. Zelo se je namreč mudilo, ker so Italijani menda »izvohali« prejšnje skrivališče. Krašičeva hiša pa je bila na samem in vsi domači so bili za naše.

• In potem mi je Marija pokazala skrivni bunker, v katerega se je prišlo skozi posebno premična vrata pod štedilnikom. To je bil edini vhod, ki ga je bilo le stežka odkriti.

• »Ja, ne vem, kdo vse se je skrival. Menda sta bila med njimi tudi Edvard Kardelj in Franc Leskošek-Luka.

• Čeprav je bilo skrivališče v največji tajnosti, ga je nekdo izdal. Nekega dne so nenadoma prišli Italijani in zahtevali od matere Tončke, da pokaže skrivališče.

Ko bi bil bunker prazen, bi morda še povedala. Toda prav tedaj sta bila v skrivališču dva ranjena kurirja. No, na srečo Italijani niso imeli natančnih podatkov in so iskali kar na slepo srečo. Tisti, ki je izdal, bržkone ni vedel, da je pri Krašičevih tako pomembno skrivališče. Vedel je le, da mora biti v hiši nekakšen bunker.

• Stvar pa je postala skrajno nevarna, ko so začeli Italijani stikati blizu skrivnega prostora. Domači so se ustrašili, da bodo bunker odkrili in zato se je mati Tončka odločila, da skrivališče »izda«.

Toda »izdala« je le zbirno skrivališče za obleko in hrano, ki je bilo urejeno na dvorišču. Na srečo pa je bilo skrivališče prav tedaj skoraj prazno.

• Še danes ne vemo, kako to, da niso Italijani domačih postrelili. Le zagrozili so jim, da bodo drugič drugače poračunali, če bodo še kdaj sodelovali s partizani. In potem so odšli.

• Seveda skrivališče ni bilo več varno za kritje članov CK KPS in zato so jih terenci kmalu premestili na Hrušev vrh, kake pol ure hoda od Krašičeve domačije. Italijani in beli so sicer hišo kasneje nad-

Skrivni bunker z vhodom pod štedilnikom za varstvo CK KPS danes služi kot shramba krompirja

zirali, pa bunkerja vendarle niso odkrili. In zato je vse do konca vojne služil kot partizanska kurirska javka.

• Da, več kot trideset let je poteklo od tedaj. Marija je danes vdova, kajti Vid, ki je bil že med vojno hudo bolan, je pred petnajstimi leti umrl. Marijina sinova sta odrasla in sta se zaposlila v mestu.

• In tako danes Marija sameva z najmlajšo 13-letno hčerko Minko na propadajoči kmetiji. Več kot devet hektarov zemlje je skorajda neobdelanih. Marija, ki je zaposlena v ljubljanskem Rogu, ne zmore. Hčerka pa je še premlada.

• Tako hiša iz dneva v dan bolj propada, zemlja je neobdelana, le skromna spominska plošča na steni priča, kaj se je tod dogajalo pred dobrimi tridesetimi leti...

Rado Radešček

To je Krašičeva domačija, ki počasi, vendar zanesljivo propada. Le skromna spominska plošča priča na nepozabne trenutke NOB

Šiškarji na pohodu

Na izbirnem tekmovanju štafet za nastop na pohodu »Po poteh partizanske Ljubljane« je nastopilo 41 štafet.

Naše štafete so se odlično uvrstile.

V izredno hudi konkurenci — 60 slovenskih občinskih reprezentanc — se je najbolje uvrstila štafeta mladincev AK Ljubljane, ki je osvojila prvo mesto, ekipa mladink SSD Valentin Vodnik — drugo mesto, ekipa mladink Gimnazije Sentvid pa tretje mesto.

Na zelo dobro 7. mesto sta se uvrstili tudi štafeti OŠ F. Bukovec — mladinci in mladinke OŠ R. Jakopič. V partizanskem maršu za ženske ekipe pa je ekipa SD Strahovica osvojila 5. mesto.

Prav tako množična je bila udeležba naših občanov, delovnih ljudi in mladine na manifestativnem pohodu »Po poteh tovarštva in spominov«. Kljub izredno slabemu vremenu se je po ocenah ZTKO udeležilo pohoda prek 6.000 oseb.